

NOAH – for dyrs rettigheter

Dronningens gate 13

0152 Oslo

Oslo, 10. januar 2020

Innspill til Etikktvalgets vurdering av etiske retningslinjer for Statens pensjonsfond utland

NOAH – for dyrs rettigheter er Norges største dyrevernsorganisasjon med over 14 000 medlemmer. Dyrs rettigheter handler om å anerkjenne dyr som medskapninger med krav på hensyn og respekt. Dette ligger til grunn for alt av NOAHs arbeid, og er verdier stadig flere i samfunnet deler. Våre innspill til etikktvalget vil fokusere på endring av de etiske retningslinjene i tråd med bærekraftig ressursforvaltning, reduksjon i klimagassutslipp, bevaring av naturmangfold og forhindring av dyrs lidelse.

SPUs etiske retningslinjer baserer seg på bærekraftig og langsiktig bruk av fondets midler, og respekt for grunnleggende rettigheter ved å ikke investere i selskaper der det er uakseptabel risiko for at det medvirker til grovt uetiske forhold. I fondets eierskapsutøvelse skal FNs Global Compacts ti prinsipper og OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper ligge til grunn.

«De etiske retningslinjene skal baseres på etiske normer med bred oppslutning i det norske samfunnet og forankres i internasjonale avtaler og initiativer Norge har sluttet seg til», heter det i Etikktvalgets mandat. I tillegg ble det i 2016 inkludert et nytt atferdsbasert klimakriterium i de etiske forpliktelsene til SPU. Etikkrådet uttaler at det primære vurderingsgrunnlaget under kriteriet må være selskapers utslipp, samtidig som det er forsterkende i negativ retning om selskapet viser en grunnleggende kritisk og negativ holdning til nasjonalt og internasjonalt klimaarbeid. Miljøkriteriene legger til grunn at fondet ikke skal investere i selskaper hvor det er en uakseptabel risiko for at de medvirker til eller er ansvarlig for alvorlig miljøskade.

Etikkrådet skriver i sin årsmelding fra 2018 at særlig klimakriteriet har vært krevende, på grunn av at det åpnet for flere tolkningsalternativer. Samtidig er miljøkriteriet det atferdskriteriet som frem til nå har ført til flest tilrådninger om utelukkelse fra rådet. Dette tolker NOAH som et signal på at mange av selskapene som SPU har investert i bidrar til alvorlig miljøskade knyttet til en mengde problemområder. Selskaper som tidligere har blitt utelukket har truet verdifulle verneområder, bidratt til alvorlig forurensning eller ødelagt viktige økosystemer og biologisk mangfold. Miljøkriteriet favner bredt og bidrar til å luke ut *noen* av «verstingene». Allikevel er det flere miljø- og klimasyndende selskaper som SPU fortsatt investerer i. Disse kan enklere identifiseres og eventuelt utelukkes om miljø- og klimakriteriene spesifiseres og konkretiseres til å også inkludere kriterier for tap av artsmangfold, forurensning, avskoging, dyrearters og naturens egenverdi.

Internasjonale forpliktelser begrenser handlingsrommet til fondets investeringer. Både Paris-avtalen, FNs bærekraftsmål og de internasjonale målene for biologisk mangfold (Aichi-målene) ligger til grunn for miljø- og klimakriteriene. Disse forpliktelsene burde synliggjøres i retningslinjene. Dette kan gjøres ved å legge til flere ledd under § 3. «Kriterier for atferdsbasert observasjon og utelukkelse av selskaper». For eksempel:

Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for:

c) alvorlig miljøskade *som*

I. fører til tap av biologisk mangfold

*II. bidrar til betydelig avskoging**III. truer eller bidrar til skade på verdifull natur og sårbare økosystemer**IV. forurenses luft, jord, vann og vassdrag*

d) handlinger eller unnlatelser som på et aggregert selskapsnivå i uakseptabel grad fører til utslipp av klimagasser *som forhindrer oppnåelse av togradersmålet fastsatt under Parisavtalen 2015*

g) grove eller systematiske handlinger eller unnlatelser som fører til lidelse for dyr

Ved å konkretisere kriteriene under § 3 vil det også være lettere for SPU å være sitt samfunns- og miljøansvar bevisst, samtidig som det vil styrke fondets omdømme ved å forutsette bærekraftige og langsiktige investeringer i tråd med klima-, natur- og miljøfaglige råd. Ikke minst vil det kunne bidra til å styrke arbeidet med nasjonale forpliktelser, og til å handle i tråd med vedtatte lover her hjemme. Som for eksempel klimaloven, dyrevelferdsloven og naturmangfoldsloven. Norske lover og regler er den enkleste måten for Etikkrådet å identifisere etiske normer med bred oppslutning i det norske samfunnet.

I 2019 kom Lov om forbud mot hold av pelsdyr. Forbudet er et resultat av sterkt engasjement blant befolkningen for bedre behandling av dyr og økt respekt for deres egenverdi. Et slikt etisk engasjement bør reflekteres i fondets investeringer ved at de trekker seg ut av selskaper involvert i pelsindustri. Dyr-etiske spørsmål generelt har blitt mer fremtredende i den offentlige debatten de siste årene og det er ingen grunn til å unnlate de etiske normene som omfatter dyr fra SPUs retningslinjer. Industrier som involverer dyr, for eksempel forskning, produksjon av legemidler eller landbruksprodukter er ofte kontrollert av få multinasjonale konglomerater som institusjonaliserer utnyttelse av dyr for profitt. Å bekjempe denne lidelsen er også en del av en bærekraftig utvikling. Å respektere dyrs egenverdi er også en del av selskapers samfunnsansvar. Samtidig er den industri som i størst grad utnytter dyr – kjøttindustrien – en hoved-driver av klimakrisen og naturkrisen.

NOAH foreslår å legge til pels som et produkt under § 2. «Kriterier for produktbasert observasjon og utelukkelse av selskaper», slik at paragrafens første ledd lyder:

(1) Fondet skal ikke være investert i selskaper som selv eller gjennom enheter de kontrollerer:

a) produserer våpen som ved normal anvendelse bryter med grunnleggende humanitære prinsipper

b) produserer tobakk

c) selger våpen eller militært materiell til stater som er omfattet av ordningen for statsobligasjonsunntak omtalt i mandatet for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland § 3-1 andre ledd bokstav c.

d) produserer eller driver handel med pels

Vi håper at Etiklutvalget tar våre innspill i betraktning i sitt arbeid. På forhånd, takk.

Med vennlig hilsen,

Marie Henriksen Bogstad, agroøkolog i NOAH

Siri Martinsen, leder og veterinær i NOAH